

УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА
ДАСАН ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ

БҮЛЭГ 3

Үндэслэл

2023 оны 06 дугаар сар

УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА ДАСАН ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ

7 НИЙГМИЙН ХАМГААЛАЛ БА ТЭГШ ХҮРТЭЭМЖ

Улаанбаатар хотын ОНОСХШСТөсөл нь жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангасан, өрх толгойлсон эмэгтэйчүүдэд нийтийн болон орлогод нийцсэн орон сууц эзэмших боломжийг бүрдүүлсэн төсөл юм.

Төслийн гол онцлог нь:

- (а) халамжийн болон орлогод нийцсэн орон сууц эзэмших боломжтой;
- (б) хүнсний ногооны хүлэмжийн аж ахуйн эрхлэх боломжийг бүрдүүлэн ажлын байрыг нэмэгдүүлэх;
- (в) эко-хороололд шинээр үүсэх ажлын байранд ажиллах иргэд болон тус бүсэд жижиг дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг чадавхжуулах сургалт зохион байгуулах
- г) төслийн хүрээнд хэрэгжих барилгын ажил болон бусад үйл ажиллагаанд эмэгтэйчүүд болон амьжиргааны доод түвшнээс доогуур, эмзэг бүлгийн иргэдийг ажиллуулах;
- (д) хамгийн боломжит нөөцийн хэмнэлттэй, олон нийтийн нэгдэл, эдийн засгийн боломжуудыг бүрдүүлсэн инновацтай төлөвлөлт юм.

Төслийн эхний шатны Ядуурал, нийгмийн үнэлгээгээр (ЯНҮ) төсөл хэрэгжих бүсэд оршин сууж байгаа эмэгтэйчүүдийн ихэнх хувь нь энэхүү төслийг дэмжиж байгаа бөгөөд өөртөө болон гэр бүлийн гишүүддээ ажлын байрыг бий болгох хүсэлтэй байна.

ЯНҮ-ний хүрээнд барилга угсралт болон бусад үйл ажиллагааны явцад эмэгтэйчүүдэд зориулсан ажлын байр бий болгох, орон сууцаар хангах талаар тодорхой зөвлөмжүүд боловсруулагдсан. Үүнд:

- а) Эко хороолол дахь өрх толгойлсон эмэгтэй тэргүүнтэй өрхөд олгох орон сууц, нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх;
- б) Эмэгтэйчүүдийн орон сууц, үл хөдлөх хөрөнгө өмчлөлийг дэмжихэд чиглэсэн жендэрийн мэдрэмжтэй нөлөөллийн арга хэмжээ зохион байгуулах
- в) Барилгын ажлын зураг төслийг бэлтгэх, хэрэгжүүлэхэд санал болгож буй орон сууц, дэд бүтэц, эко хорооллын хөгжилд зориулсан жендэрийн онцлогт тохирсон төлөвлөлттэй холбоотой олон нийтийн зөвлөлдөх уулзалт;
- г) Амьжиргааны доод түвшнээс доогуур өрх толгойлсон эмэгтэй тэргүүнтэй өрхөд зориулсан орон сууцны санхүүжилтийг дэмжих хөтөлбөр, ногоон банкны тогтолцоо, механизмуудыг хэрэгжүүлэх;
- д) Өрх толгойлсон эмэгтэйчүүдийн санхүүгийн чадавхыг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн үйл ажиллагаа, жижиг, дунд үйлдвэрлэл, бизнесийн хөгжилд зориулсан ажлын байрны сургалт;
- е) Газар зохион байгуулалт, нэгтгэл, худалдааны схемд жендэрийн мэдрэмжтэй мэдээлэл, боловсрол, харилцааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх; газар бүртгэл, өмчлөл; ус, дулааны тарифын бүтэц, тарифын татаас;
- ж) Бизнес эрхлэгч эмэгтэйчүүдийн санхүүгийн бие даасан байдлыг дэмжих хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэх, холбогдох сургалтуудыг зохион байгуулах;

УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА ДАСАН ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ

h) Шийдвэр гаргах байгууллагуудын бүх түвшинд, түүний дотор ТУА, МУХБ, МУХБ-ХОМК, Төслийн удирдах хороо, бусад холбогдох байгууллагуудад эмэгтэйчүүдийн үүрэг оролцоог бэхжүүлэх зэрэг болно.

7.1 Тэгш, хүртээмжтэй төлөвлөлт

Төсөл хэрэгжих байршлуудад хийсэн Нийгэм, эдийн засгийн судалгаагаар өрхүүдийн эко хороололд амьдрах нь одоогийн нөхцөл байдалтай харьцуулахад ямар байдлаар сайжрах төсөөлөлтэй байгааг тухайн талбарын иргэдээс тодруулахад одоогийн байгаа амьдрах орчноос илүү тухтай болно гэсэн 24 өрх, халуун хүйтэн устай болно гэсэн 21 өрх, дулаан болно гэсэн 16 өрх, гал түлэхгүй гэсэн 10 өрх, илүү аюулгүй болно гэсэн 9 өрх, цэвэрхэн орчинтой болно гэсэн 8 өрх, тохилог болно гэсэн 7 өрх тус тус хариулжээ.

Хариултуудаас харахад амьдрах орчин илүү тав тухтай, илүү цэвэр, гал болон усны асуудлаас ангижирна гэж дийлэнх өрх төсөөлж байна.

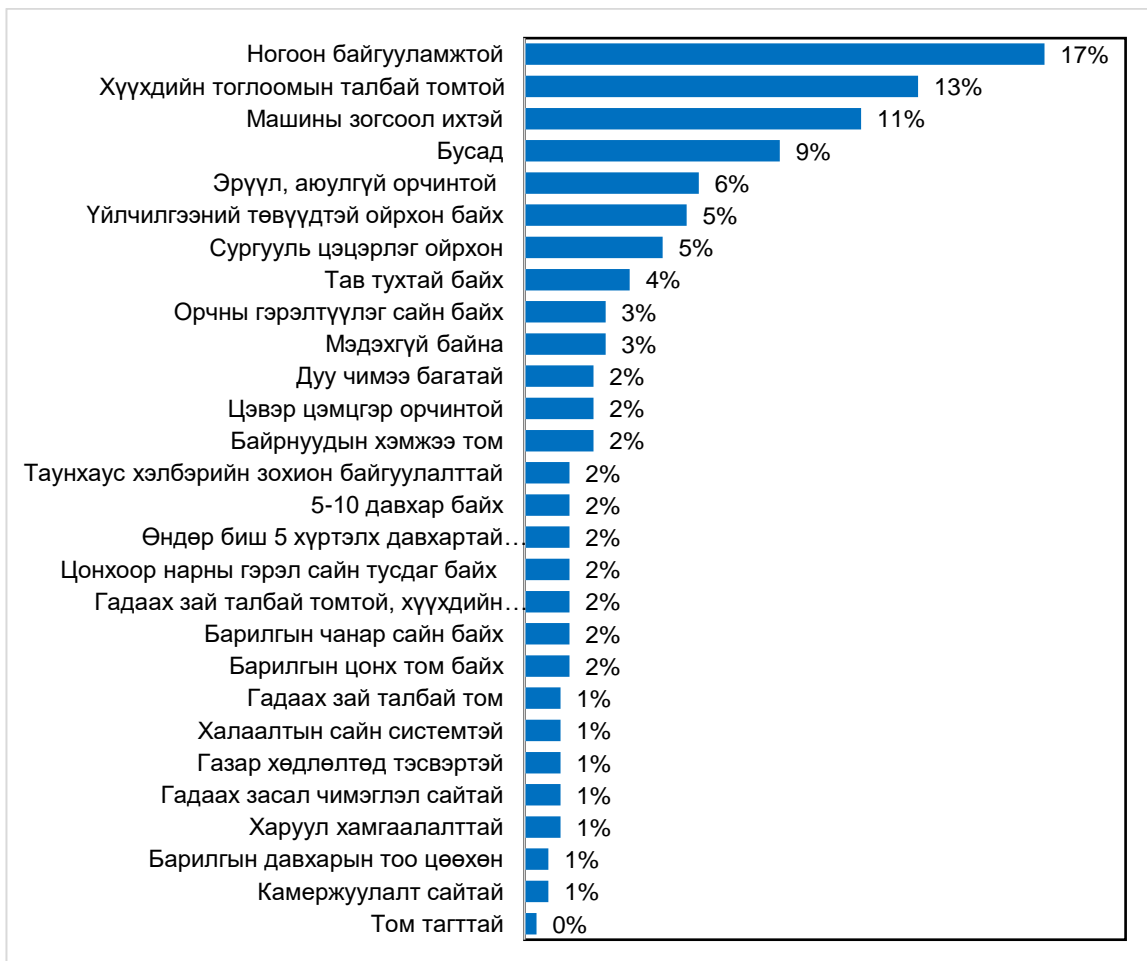

График 7- 1 Эко-хорооллын тухай иргэдийн төсөөллийн судалгаа

Бусад гэсэн хариултад орсон хариултуудыг тодруулбал ашиглалтын зардал багасна, бүх талаараа илүү болно, орчин үеийн, явган хүний зам талбайтай, зугаалж цэнгэх орчинтой, хог хаягдал бага, шороо тоосгүй цэвэр цэмцгэр болно гэж төсөөлж байгаагаа дурджээ.

УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА ДАСАН ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ

7.1.1 Жендэрийн мэдрэмжтэй төлөвлөлт

Санал болгож буй орон сууц, дэд бүтцийн төлөвлөлт, хэрэгжилтэд жендэрийн онцлог болон бусад олон нийтийн хэрэгцээг хангах нь хэрэглэгчдэд ээлтэй амьдрах орчныг бүрдүүлэхэд оршино.

Төслийн 1-р үе шатанд Баянхошуу, Шархад дэд төвүүдэд хийгдсэн зураг төлөвлөлтийг танилцуулах, зөвлөлдөх уулзалтуудаас гарсан оршин суугчдын санал, мөн нийгэм, жендэрийн багийн 2022 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний дагуу төсөл нь өөрийн жендэрийн мэдрэмжтэй төлөвлөлтийн аргачлалуудыг тодорхойлсон.

Энэ нь төслийн бүтээн байгуулалтыг гардан гүйцэтгэх байгууллагуудад олгох дизайны удирдамжид тусгагдана. Дэлгэрэнгүйг хүснэгт 7-1-д хавсаргасан жагсаалтаас үзнэ үү.

Хүснэгт 7- 1 Жендэрийн мэдрэмжтэй төлөвлөлтийн шийдэл, аргачлалууд

No.	Төлөвлөгдсөн	Батлагдсан	Онцлогууд	Хүн бүрт хүртээмжтэй байдал	Accessible to PWD, inclusive	Хэрхэн хүн бүрт хүртээмжтэй байх тайлбар
1	Эко-хороолол болон тохижилт					
1.1			Хүртээмжтэй байдал			
i	X		Нийтийн тээвэртэй холбогдох	✓	✓	Эмэгтэйчүүд болон хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд нийтийн тээвэрт илүү хамааралтай. Периметрийн гадна нийтийн тээврийг холбохоор төлөвлөж байгаа боловч хараахан батлагдаагүй байна; автобусны буудлын газрыг баталгаажуулна
ii		X	Орон сууц бүрийн орцтой ойрхон байрласан зогсоол бөгөөд түр зогсоол	✓	✓	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүс болон нярай, бага насны хүүхдүүдтэй гэр бүлүүдэд аюулгүй нэвтрэх боломж олгоно.
iii		X	Налуу хавтгай гарцыг замын уулзвар болон явган хүний замд байрлуулж тэргэнцэртэй, унадаг дугуйтай зэрэг бүх хүнд зориулагдана.	✓	✓	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүс болон нярай, бага насны хүүхдүүдтэй гэр бүлүүдэд аюулгүй нэвтрэх боломж олгоно.
iv		X	Хөндлөн замын тэмдэг тэмдэглэгээ болон гэрлэн дохио	✓	✓	Бага насны хүүхэдтэй гэр бүл, хөгжлийн бэрхшээлтэй зэрэг бүх хүмүүсийн аюулгүй байдлыг хангах.
v	X		Орон сууцны орц, тоглоомын талбайн ойролцоох замын хөдөлгөөнийг удаашруулах зорилгоор хурд сааруулагч	✓	✓	Бага насны хүүхэдтэй гэр бүл, хөгжлийн бэрхшээлтэй зэрэг бүх хүмүүсийн аюулгүй байдлыг хангах.
vi		X	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан тоног төхөөрөмжтэй тоглоомын талбай болон ногоон байгууламж	✓	✓	Ойрхон тоглоомын талбай нь аюулгүй байдлыг хангаж, хүүхэд асрагч эмэгтэйчүүдийн цагийг хэмнэдэг; хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан хүртээмжтэй тоног төхөөрөмж нь хамрагдалтыг дэмжинэ.

УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА ДАСАН ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ

vii		X	Явган хүний болон унадаг дугуйн замууд нь бие биенээсээ ялгарах харагдахуйц гадаргуутай		✓	Эмэгтэйчүүд, хүүхэд, хөгжлийн бэрхшээлтэй бүх хүмүүст аюулгүй зорчих боломж олгоно. Явган алхах зам нь эмэгтэйчүүд болон ХБИ-д тухайн талбайн доторх төрөл бүрийн үйлчилгээнд (худалдааны, өдөр өнжүүлэх) аюулгүй зорчих боломжийг олгодог.
viii	X		Гэрэлтүүлэг сайтай гудамжнууд болон нарны эрчим хүчээр ажилладаг гэрэлтүүлэгтэй нийтийн газрууд нь хүн бүрийн ялангуяа эмэгтэйчүүдийн аюулгүй байдлыг сайжруулна.	✓	✓	Шөнийн цагаар эмэгтэйчүүд, хүүхдүүд, хөгжлийн бэрхшээлтэй зэрэг бүх хүмүүсийн аюулгүй байдлыг хангана.
ix		X	Худалдааны мухлагийн загвар нь суух болон зогсох байрлалд үйлчилгээний тоолууртай байх зэрэг хүртээмжтэй онцлогуудтай.		✓	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийг аюулгүй, хүртээмжтэй байдлаар хангана.
1.2			Цэвэр орчин, эрүүл мэндэд зориулсан байдал			
iii		X	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан тоног төхөөрөмжтэй тоглоомын талбай болон ногоон байгууламж	✓	✓	Ойрхон тоглоомын талбай нь аюулгүй байдлыг хангаж, хүүхэд асрагч эмэгтэйчүүдийн цагийг хэмнэдэг; хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүдэд зориулсан хүртээмжтэй тоног төхөөрөмж нь хамрагдалтыг дэмжинэ.
iii		X	Нуруу, гарын түшлэг бүхий суудлын талбайг хэрэгтэй хүн бүрд төлөвлөсөн	✓	✓	Суух талбай нь жирэмсэн эмэгтэйчүүд, нялх хүүхэдтэй эхчүүд, өндөр настан болон хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн тав тухыг хангана.
1.3			Цаг хэмнэх болон бизнес эрхлэх/хөдөлмөр эрхлэлтийн байдал			
i		X	Холимог ашиглалтын талбай: Орон сууцны барилгуудын худалдааны мухлагууд/төвүүд болон нэгдүгээр давхарт байрлах жижиглэн худалдааны цэгүүд нь ойролцоох орон сууц, өдөр өнжүүлэх, хүнсний дэлгүүр, аж ахуйн нэгж, ажил эрхлэх боломж бүхий холимог хэрэглээний талбайг санал болгодог. Арилжааны газруудад нийгэм, эрүүл мэнд, эмийн сангийн үйлчилгээг байгуулах боломжтой.	✓	✓	Энэхүү ойрхон байрласан байдал нь эмэгтэйчүүдийн гэр бүл, хүүхэд асрах болон орлого бий болгох үүрэг хариуцлагыг тэнцвэржүүлж, цаг хэмнэх боломжийг олгодог; ХБИ-ийн үйлчилгээний хүртээмж, аж ахуйн нэгж/хөдөлмөр эрхлэх боломжийг нэмэгдүүлнэ.
ii			Барилгууд нь хүнсний ногоо болон бусад үр тариа тариалах сонирхолтой хүмүүст зориулж хүлэмж барихаар төлөвлөж байна; бусад ногоон байгууламжууд нь хүлэмж эсвэл улирлын чанартай цэцэрлэгжүүлэлтийн үйл ажиллагаа явуулах боломжтой.	✓		Эмэгтэйчүүд гэр бүлийн хэрэгцээнд болон худалдаалах хүнсний ногоог хүлэмжүүдэд болон бусад зориулалтын талбайд тариалж болно.
2	Барилга					

**УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА ДАСАН
ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ**

2.1		Аюулгүй, найдвартай, хүртээмжтэй байдал				
			Барилгын үүдэнд аль болох ойр авто зогсоол болон буулгах зориулалттай талбай	✓	✓	ХБИ-ийг тээврийн хэрэгслээс барилга руу амархан, аюулгүй нэвтрэх боломжийг олгоно. Мөн эмэгтэйчүүдийн аюулгүй байдлыг сайжруулж, ялангуяа шөнийн цагаар үүдэндээ буулгах боломжийг олгодог. Үүнээс гадна хүн бүрийг хол зайд хүнд ачаа зөөлгүүлэхээс зайлсхийх ба ихэвчлэн гэрлүүгээ хүнсний бараа, хүүхдэдээ зөөдөг эмэгтэйчүүдэд ашигтай юм
i		X	Орцны зам нь барилга руу орох/гарах үед цаг агаараас хамгаалах халхавчтай бөгөөд энэ нь гол орцыг тодорхойлоход тусалдаг	✓	✓	ХБИ болон нярай болон бага насны хүүхэдтэй гэр бүлүүдэд аюулгүй нэвтрэх боломжийг хөнгөвчилдөг
ii		X	Барилга, худалдааны газар, ТҮЦ, мухлаг руу орох бүх орц гарцууд болон яаралтай тусламжийн гарц руу шатгүй нэвтрэх боломжтой байх ёстой	✓	✓	ХБИ болон нярай болон бага насны хүүхэдтэй гэр бүлүүдэд аюулгүй нэвтрэх боломжийг хөнгөвчилдөг
iii	X		Барилга, худалдааны газар, ТҮЦ, мухлаг руу орох бүх орц гарцууд найдвартай цахилгаан хангамжтай гэрэлтүүлэгтэй байх	✓	✓	Шөнийн цагаар эмэгтэйчүүд, хүүхдүүд, ХБИ зэрэг бүх хүмүүсийн аюулгүй байдал, аюулгүй байдлыг хангадаг
iv		X	Тэргэнцэртэй иргэдийн орон сууцанд зориулсан шуудангийн хайрцаг нь суугаа байрлалаас хялбар хүрэх зайд байх ёстой		✓	ХБИ хялбар нэвтрэх боломжийг олгодог
v		X	Сууцны үүдний орох хэсгийг дотогш суулгаж өгснөөр коридорын хөдөлгөөнд саад болохгүй нөхцөлийг бүрдүүлж өгсөн. Тэргэнцэртэй хүн хаалга руу ойртож, татан онгойлгохын тулд урд талын ирмэг дээр (хамгийн багадаа 300 мм) зай үлдээх.	✓	✓	ХБИ болон нярай болон бага насны хүүхэдтэй гэр бүлүүдэд аюулгүй нэвтрэх боломжийг хөнгөвчилдөг
2.2		Цаг хэмнэх, бизнес эрхлэх/хөдөлмөр эрхлэлтийн байдал			✓	
i	X		Өдөр өнжүүлэх : 1-р давхарт дундын өдөр өнжүүлэхээр ашиглах боломжтой нийтийн орон зайтай	✓		Өдөр өнжүүлэх байр нь оршин суугчдын тогтоосон дундын болон төлбөртэй хүүхэд асрах үйлчилгээг хөнгөвчлөх болно. Орон зай батлагдсан. нийтийн эзэмшлийн талбайн ашиглалтыг тодорхойлох оршин суугчид өдөр өнжүүлэх үйлчилгээний зохицуулалтыг баталгаажуулах
			Угаалгын газар: 1-р давхарт дундын хувцас угаалгын газраар ашиглах боломжтой нийтийн орон зайтай	✓	✓	Угаалгын нийтийн зай нь ихэвчлэн гэрийн ажил хийдэг эмэгтэйчүүдийн цагийг хэмнэх болно. Орон зай батлагдсан. Усны холболт, тоног төхөөрөмжийн хүртээмжийг баталгаажуулах
ii	X		1-р давхарт давхарт хүнсний бараа, бүтээгдэхүүн тээвэрлэхэд ашигладаг тэрэг болон хүүхдийн тэрэг, жижиг тэргэнцэр гэх мэт зүйлсийг хадгалах зориулсан зайтай	✓		Эмэгтэйчүүд ихэвчлэн нялх хүүхдээ асарч халамжилдаг тул хүүхдийн тэрэг хадгалах тохиромжтой газартай болно. Эмэгтэйчүүд гэр ахуйн ажил эсвэл бичил аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагаанд ашигладаг тэргэнцэр хадгалах орон зайтай болно

УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА ДАСАН ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ

			Цэвэр орчин болон эрүүл мэндэд тустай онцлогууд			
i		X	Дулаан алдагдалгүй, ус чийгийн хамгаалалтай шийдлийг төлөвлөж өгснөөр өвөл, зуны улиралд тав тухтай орчныг бүрдүүлдэг	✓	✓	Орон сууцны тав тухтай байдлыг нэмэгдүүлснээр гэртээ илүү их цагийг өнгөрөөдөг эмэгтэйчүүдэд болон ХБИ-д илүү өгөөжтэй.
ii		X	1-р давхарт дахин боловсруулах болон хог хаягдлын менежментийн зориулалттай орон зайтай	✓	✓	Хог хаягдлыг дахин боловсруулах, менежментийн нийтлэг орон зай нь оршин суугч гэр бүлүүд болон ХБИ-ийн эрүүл орчныг бүрдүүлэхэд хувь нэмэр оруулдаг. Зохион байгуулалттай хог хаягдлын менежментийн бүс нь ихэвчлэн хог хаягдлын менежментийн ажлыг хийдэг эмэгтэйчүүдийн цагийг хэмнэх болно
3	Орон сууц					
3.1	Хүртээмжтэй байдал					
i		X	Онгойдог хоёр хаалга, хоосон зайг тэргэнцэртэй болон хүүхдийн тэргэнцэртэй хүмүүст хаалга онгойлгоход хялбар байхаар байрлуулав	✓	✓	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүс болон нярай, бага насны хүүхэдтэй гэр бүлүүдэд аюулгүй нэвтрэх боломжийг олгоно
iii		X	Түрээслэгч/эзэмшигч өөрийн хэрэгцээнд тулгуурлан хийж дуусгах боломжтой орон сууцны уян хатан төлөвлөлт. Унтлагын өрөө, гал тогооны өрөөний дотоод тусгаарлах ханыг гипсээр хийж, амархан арилгаж, солино. Нэг давхрын бүх орон сууцыг тэргэнцэртэй хүн ашиглах боломжтойгоор аль хэдийн загварчилсан байна.	✓	✓	Уян хатан загвар нь олон төрлийн хэрэгцээ, шаардлагыг хангана. Түрээслэгч/эзэмшигч нь орон сууцны төлөвлөлтийг өөрсдийн шаардлагад нийцүүлэн өөрчлөх боломжтой, жишээлбэл, хөгжлийн бэрхшээлтэй түрээслэгч, хүүхэд, өндөр настныг асран хамгаалах үүрэгтэй эмэгтэй эсвэл гэртээ суурилсан бизнес эрхэлдэг хүмүүс.
3.2	Цаг хэмнэх болон бизнес/хөдөлмөр эрхлэлтийн байдал					
i		X	Хоол хийх, цэвэрлэх, компьютерт нэвтрэхэд тохиромжтой найдвартай цахилгаан хангамж; гэрийн ажил, хувийн ариун цэврийг сахихад зориулсан өндөр хүчин чадалтай усны систем	✓	✓	Эмэгтэйчүүд өндөр хүчин чадалтай усны системээс эхлээд гэрийн ажилд цаг хэмнэх болно
3.3	Цэвэр орчин болон эрүүл мэндэд тустай байдал					
i		X	Сайжруулсан ариун цэврийн хэсэг: Хувийн ариун цэврийг сахих, хувийн орон зайг хамгаалах зорилгоор аюулгүй удирдлагатай ариутгах татуургатай, өндөр хүчин чадалтай усны систем бүхий бүрэн хаалттай угаалгын өрөөнүүд. Шүршүүрийн кабинүүдэд түвшний босго, угаалгын өрөөнд бариулын нөөцийг тавих (түрээслэгчдийн шаардлагын дагуу)	✓	✓	Угаалгын өрөөний тохиромжтой дизайн, усны систем нь эмэгтэйчүүдийн хувийн ариун цэврийг сахих, хувийн нууцыг хадгалах, хүүхэд, өндөр настнуудын эрүүл ахуйн хэрэгцээг хангана. 1-р давхрын ариун цэврийн өрөөг тэргэнцэртэй иргэд хүртээмжтэй байхаар мөн ХБИ ба өндөр настай иргэдийн аюулгүй байдлыг ханган бариул нэмэх боломжтой

УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА ДАСАН ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ

ii	X	Гал тогооны дизайн: гал тогооны нээлттэй шийдэлтэй, байгалийн гэрэлтэй, хоёр талын агаарын урсгалтай байх болно	✓		Эмэгтэйчүүд гал тогооны өрөөнд илүү их цаг зарцуулдаг бөгөөд энэ хэсэгт гэрэлтүүлэг, агаарын урсгал сайжирснаар ашиг тусаа өгнө. Нээлттэй гал тогоо нь эцэг эхчүүдэд хоол хийж байхдаа хүүхдээ харах боломжийг олгодог бөгөөд ихэвчлэн хүүхдээ хардаг эмэгтэйчүүдийн цагийг хэмнэнэ.
iii	X	Байгалийн гэрэлтэй, гадаад байдал харагдахуйц мөн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүст зориулсан түвшний босго бүхий тагт	✓	✓	Байгалийн гэрэл, цэвэр агаар нэмэгдүүлэлт; Тагтны орон зайд нэвтрэх нь гэрийн ажил, гал тогооны цэцэрлэг, гадаа тоглож буй хүүхдүүдийн харагдах байдлыг хөнгөвчлөх; ХБИ-ийн хүртээмжтэй

7.1.2 Олон нийтийн оролцоотой төлөвлөлт

Төслийн төлөвлөлтөд олон нийтийн оролцоог хангаж, иргэдийн санал, хүсэлт болон тэдний ялгаатай хэрэгцээг амьдрах орчинд нь шийдвэрлэх нь оршин суугчдыг ногоон орон сууцруу нүүж ороход нөлөөлөх чухал арга хэмжээ юм. 2021 онд хийсэн Нийгэм, эдийн засгийн судалгаанд оролцсон иргэдийн эко-хорооллын төлөвлөлтөд багтаах сонирхолтой үйлчилгээ, үйл ажиллагааны газруудын саналын жагсаалтаас харахад нийт өрхүүдийн 72% нь буюу бусад газруудтай харьцуулахад маш өндөр хувь нь дэлгүүрийг заавал байлгах, үүнээс гадна 37% нь үсчин, гоо сайхны газар, 36% нь эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ, 34% нь үзвэр үйлчилгээ, зугаацах газар байгуулах шаардлагатай гэжээ.

Гадна болон дотор ногоон байгууламжийг нийт өрхийн 22% нь байх шаардлагатай гэж үзсэн бол хүлэмжийг 15% нь байлгах шаардлагатай гэжээ. Спорт, биеийн тамирын холбоотой байгууламжуудын хувьд: 9% нь спорт цогцолбор, 6% нь спорт заал, 6% нь фитнес, мөн 6% нь усан бассейн байх хэрэгтэй гэж үзэж байна.

Хүснэгт 7- 2 Эко хорооллын төлөвлөлтөд багтаах сонирхолтой газруудын жагсаалт, газар эзэмшлийн байдлаар

Үйлчилгээ, үйл ажиллагаа	Газрын эзэн		Газрын эзэн биш		Нийт	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
Дэлгүүр	42	65%	36	84%	78	72%
Үсчин, гоо сайхан	26	40%	14	33%	40	37%
Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ	21	32%	18	42%	39	36%
Үзвэр үйлчилгээ, зугаацах газар	28	43%	9	21%	37	34%
Ил/дотор ногоон байгууламж	19	29%	5	12%	24	22%
Өдөр өнжүүлэх/ асрах төв	13	20%	10	23%	23	21%
Бусад	13	20%	6	14%	19	18%
Ресторан зоогийн газар	12	18%	6	14%	18	17%
Хуурай хими цэвэрлэгээ	12	18%	5	12%	17	16%
Гутал засвар	12	18%	3	7%	15	14%
Хүлэмж	10	15%	5	12%	15	14%
Автомашин засвар үйлчилгээ	12	18%	3	7%	15	14%
Цэцэрлэг, сургууль	8	12%	5	12%	13	12%
Спорт цогцолбор	6	9%	4	9%	10	9%
Худалдааны төв	4	6%	6	14%	10	9%
Банк	1	2%	6	14%	7	6%

Эко-хорооллын ТЭЗҮ, ажлын зураг ба бодлогын шинэчлэлийн дэмжлэг үзүүлэх зөвлөх баг

УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА ДАСАН ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ

Спорт заал	5	8%	2	5%	7	6%
Фитнес	6	9%	1	2%	7	6%
Усан бассейнт	4	6%	2	5%	6	6%
Төрийн үйлчилгээ	3	5%	2	5%	5	5%
Цогц үйлчилгээ	3	5%	2	5%	5	5%
Нэг цэгийн үйлчилгээ	0	0%	3	7%	3	3%

Төслийн төлөвлөлт, хэрэгжилтэд оршин суугчдын оролцоог дараах 5 алхмын хүрээнд хангана. Үүнд:

1-р Алхам

Оршин суугчдад төслийн танилцуулгыг хийж, газраа сайн дураар солих үйл явцын талаар мэдээлэл хүргэж зөвлөлдөнө.

2-р Алхам

Айл өрхүүдэд шийдвэр гаргах хангалттай цаг хугацаа өгсний дараа оршин суугчдын төсөлд хамрагдах эсэхийг тодорхойлох судалгаа хийнэ. *(Газрыг зөвхөн сайн дурын үндсэнд солилцох ба хамгийн багадаа нэг дор байрлалтай 4 га газрын оршин суугчид нэгдэж төсөлд хамрагдах хүсэлтээ ирүүлнэ)*

3-р Алхам

Иргэдийн нийгэм, эдийн засаг, байгаль орчин, жендэрийн төлөв байдлын мэдээллийг цуглуулж дүн шинжилгээнд үндэслэн иргэдийн оролцоотой инженерийн зураг төслийн төлөвлөлт хийнэ. Зураг төслийг хоёр удаа оршин суугчидтай зөвлөлдөж эцэслэнэ.

4-р Алхам

Нарийвчилсан хэмжилт хийж газар, үл хөдлөх, эд хөрөнгийн тооллого хийнэ. *(Хөндлөнгийн үнэлгээчин газрын үнийг тогтоож, үнэлгээг хийнэ)*

5-р Алхам

Газар, үл хөдлөх эд хөрөнгийн үнэлгээнд үндэслэн сайн дурын үндсэн дээр газраа орон сууцаар солилцох гэрээг байгуулна.

7.1.3 Оршин суугчдын эрүүл мэнд

Монгол Улсын Хот байгуулалтын тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.6.3 дахь заалтад “*төлөвлөгөөнд хамааруулсан нийт газар нутгийн 30-аас доошгүй хувь нь цэцэрлэг, ногоон байгууламж, автомашины зогсоол байх*” гэж заасан нь сонголтыг олгож, зарим төсөл хэрэгжүүлэгчид төслийн нийт талбайн 30 хувьд ногоон байгууламжгүй зөвхөн автомашины зогсоол төлөвлөж байна.

Улаанбаатар хотын ОНОСХШСТөсөл нь төслийн нийт талбайн 30 хувьд нь цэвэр ногоон байгууламжийг төлөвлөж гадна орчны агаар дахь тоосжилтын хэмжээг бууруулах, зуны улиралд эко-хорооллын гудамж талбайг хэт халалт үүсэж өндөр настай иргэд зүрх судасны өвчлөлд өртөх эрсдэлийг бууруулж орон сууцны гадна талбайд чөлөөтэй салхлах боломжийг бүрдүүлнэ.

Эко-хорооллын ТЭЗҮ, ажлын зураг ба бодлогын шинэчлэлийн дэмжлэг үзүүлэх зөвлөх баг

УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА ДАСАН ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ

Мөн гэр хорооллын бүсэд инженерийн хангамжтай орон сууц байгуулагдаж иргэдийн амьдрах орчин сайжирснаар бага насны хүүхдүүдийн дунд элбэг тохиолддог ахуйн орчинд тархдаг халдварт өвчлөл буурах, түүнийг дагаад эм, эмийн гаралтай бүтээгдэхүүнд зарцуулах зардал багасах юм. Мөн, бохирдуулагчгүй эко халаалтын системийг бий болгох нь дотоод болон гадаад орчны агаар дахь бохирдлыг багасгана. Энэ нь бронхит, уушгины хатгалгаа гэх мэт амьсгалын замын өвчлөлийг ялангуяа хүүхдүүд, ахмад настан, эмзэг бүлгийнхний дунд бууруулах болно.

7.1.4 Хөдөлмөр эрхлэлт ба эдийн засгийн үр нөлөө

Төслийн Баянхошуу талбарт 2021 онд хийсэн Нийгэм, эдийн засгийн судалгаанд (НЭЗС) хамрагдсан өрхийн гишүүдийн ажил эрхлэлтийн үр дүнг харахад ажил эрхлэлтийн насанд хүрсэн өрхийн гишүүдийн 52% нь бүтэн цагийн ажил, 3% нь хагас цагийн ажил, 4% нь улирлын чанартай ажил эрхэлдэг буюу 59% нь ямар нэгэн байдлаар ажил эрхэлж байна. Үлдсэн 41% нь ажил эрхэлдэггүй гэжээ. Ажил эрхлэлтийн насанд хүрсэн эрэгтэй өрхийн гишүүдийн ажил эрхлэлтийн хувь 68.8%, эмэгтэй гишүүдийн хувь 51.6% байна. Өөрөөр хэлбэл эрэгтэй хүмүүсийн ажил эрхлэлтийн хувь эмэгтэй хүмүүсээс 19%-иар өндөр байна. Ажил эрхлэлтийн насанд хүрсэн эмэгтэй гишүүдийн 2 хүн тутмын нэг нь ямар нэгэн байдлаар ажил эрхэлж байна. Ажил эрхэлдэг өрхийн гишүүдийн дундаж нас 39.9 байна. Ажил эрхлэхгүй байгаа гишүүдийн 36% нь суралцах, тэтгэвэрт гарснаас бусад буюу ажил олдохгүй байгаа, ажил хийхийг хүсэхгүй байгаа, хөдөлмөр эрхлэх чадваргүй, мэргэжлийн үнэмлэх байхгүй, хүн асардаг гэх мэт шалтгаанаар ажил эрхлэхгүй байдалтай байна. Ажил эрхэлж буй эрэгтэй гишүүдийн 27%, эмэгтэй гишүүдийн 24% нь хувиараа барилга, худалдаа, авто засвар, хүнсний дэлгүүр гэх мэт чиглэлд хөдөлмөр эрхэлж байна. Нийт хөдөлмөрийн насанд хүрсэн иргэдийн барилгын салбарт ажиллаж байсан туршлагыг харахад эрэгтэй гишүүдийн 47% нь, эмэгтэй гишүүдийн 12% нь харин нийт өрхийн гишүүдийн 29% нь барилгын салбарт ажиллаж байсан туршлагатай байгаа нь харагдахаас гадна тэдгээр өрхийн гишүүдийн 19% нь төслийн явцад барилгын ажилд оролцох боломжтой болохоо илэрхийлжээ.

Мөн, өрхийн орлогоо нэмэгдүүлэх, амьжиргаагаа дээшлүүлэхэд ямар төрлийн тусламж дэмжлэг хамгийн түрүүнд шаардлагатай байгаа тодруулахад 25% нь хэлж мэдэхгүй 6% нь байхгүй гэжээ.

Ажлын байртай болох гэж нийт өрхийн 19% нь буюу хамгийн өндөр хувь нь хариулжээ. Бусад хариултуудын хувьд санхүүгийн дэмжлэг, ногоо тариалах, лангуутай болох гэж тус бүр 6% нь хариулсан байна.

Хүснэгт 7- 3 Өрхийн орлого нэмэгдүүлж амьжиргааг дээшлүүлэх санал хүсэлт

Амьжиргааг дээшлүүлэх санал	Өрхийн тоо	Хувь
Хэлж мэдэхгүй байна	27	25%
Ажлын байртай болох	20	19%
Санхүүгийн дэмжлэг	7	6%
Ногоо тарина	7	6%
Байхгүй	7	6%
Лангуутай болох	6	6%
Бага хүүтэй зээл	3	3%
Түрээсийн талбай	3	3%
Бизнес хийх ажлын байр	2	2%

Эко-хорооллын ТЭЗҮ, ажлын зураг ба бодлогын шинэчлэлийн дэмжлэг үзүүлэх зөвлөх баг

УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА ДАСАН ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ

Бизнесээ өргөжүүлэх	2	2%
Авто угаалга ажиллуулах	1	1%
Ажлын захиалга авах, холбуулах	1	1%
Бизнес эрхлэх талбай	1	1%
Газар тариалан эрхлэх	1	1%
ЖДҮ эрхлэх	1	1%
Мэргэжил эзэмших	1	1%
Нарийн боовны цех ажиллуулах	1	1%
Хэрэгжүүлэх төсөл дээр ажиллах	1	1%
Хямд түрээсийн талбай	1	1%
Цагаан идээний бизнес эрхлэх	1	1%
Эмийн сан ажиллуулах	1	1%
Хоол үйлчилгээний газар	1	1%
Хоолны буфеттэй болох	1	1%
Хувийн бизнес хийх	1	1%
Хүнсний дэлгүүр ажиллуулах	1	1%
Сургалт явуулах оффис	1	1%
Сургалтын төв ажиллуулах	1	1%
Тогтвортой ажлын байр	1	1%
Оёдол, хувцас засвар ажиллуулах	1	1%
Орон сууцтай болох	1	1%
Оффис	1	1%
Өвлийн хүлэмжтэй болох	1	1%
Өөрийн гэсэн газартай болох	1	1%

7.1.5 Хүлэмжийн аж ахуй

Төслийн хүрээнд оршин суугчдын амьжиргааг дэмжиж ажлын байрыг нэмэгдүүлэх гол арга хэмжээнүүдийн нэг бол төсөл хэрэгжих талбарт хүлэмж байгуулах бөгөөд энэ нь иргэдийн сонирхолтой давхцаж байна. Төслийн хүрээнд байгуулагдах хүлэмжийн эдийн засгийн үр ашгийн тооцооллыг 6 дугаар бүлгээс үзнэ үү. Баянхошуу талбарын (НЭЗС)-нд хамрагдсан нийт 117 өрхийн 62% нь буюу 73 өрх хүлэмжийн төсөлд хамрагдах хүсэлтэй байгаагаа илэрхийлсэн. Үүнээс 21% нь буюу 15 өрх 4-өөс дээш жил хүлэмжийн аж ахуй эрхэлж байсан туршлагатай байна. Хүлэмжийн аж ахуйг сонирхож буй өрхүүдийн 61% нь буюу дийлэнх хувь нь бусадтай хамтрахгүйгээр хувийн хүлэмж байвал илүү таашааж үзнэ гэжээ. Тиймээс ч тэдгээр өрхүүдийн 40% нь хүлэмжийн өмчлөх хэлбэрийг илүү сонирхож байгаагаа илэрхийлжээ.

Дээрх судалгаанд үндэслэн хүлэмжийн аж ахуйн эрхлэх сонирхолтой өрхүүдийг дэмжихдээ хүлэмжид тариалалт хийх аргачлалыг заах багц сургалтыг зохион байгуулж, эко хороололд байгуулагдах хүлэмжийг эзэмших, өмчлөх, ургацыг зах зээлд борлуулах, оршин суугчдыг зохион байгуулалтад оруулан хоршоолол хэлбэрт үйл ажиллагаа явуулахад дэмжлэг үзүүлэх зохицуулалт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх шаардлагатай.

7.1.6 Барилга угсралтын үед үүсэх ажлын байр

Төслийн Нийгэм, жендэрийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд “Нэг жилд эко хорооллын бүтээн байгуулалтаас үүсэх нийт ажлын байрны 30-аас доошгүй хувийг эмэгтэйчүүдээр хийлгэнэ” гэж тусгагдсан. Энэ нь төслийн талбай бүрд эмэгтэйчүүдийг заавал ажиллуулах нөхцөлийг бүрдүүлэх ач холбогдолтой юм.

УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА ДАСАН ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ

Барилга угсралтын дотоод засал, болон бусад туслах ажлыг эмэгтэй, эрэгтэй хүмүүс аль аль нь хийж гүйцэтгэнэ гэж тооцож байна. Мөн, эмэгтэйчүүд хоол хүнсний хангамж, байр сууц буюу кемп (хэрэв байвал) эсвэл үйлчилгээний чиглэлээр ажиллах боломжтой.

7.2 Эрсдэл ба бууруулах арга зам

Төслийн зөвлөх багийн эхлэлийн тайланд дараах эрсдэлүүд тодорхойлогдсон. Үүнд:

- 1) Гэр бүл, олон нийтийн дунд шийдвэр гаргах үйл явцад эрэгтэйчүүд илүү их үүрэг гүйцэтгэдэг гэх жендэрийн ойлголт нь газар солих, эко дүүрэг хөгжүүлэх асуудлаар зөвлөлдөх, шийдвэр гаргахад эмэгтэйчүүдийн оролцоог нь хязгаарлаж болно;
- 2) Эмэгтэйчүүдийн газар эзэмших, аливаа өмчийн хамтран эзэмшигч байх эрхийг хууль ёсны дагуу төдийлөн сайн хамгаалж чаддаггүй байдал, хязгаарлалтууд нь өрх толгойлсон эмэгтэйчүүдэд дахин төлөвлөлт хийгдсэн газар нутагт өмч хөрөнгөө баталгаажуулах, төслийн үр шимийг хүртэх боломжийг мөн хязгаарлах эрсдэлтэй;
- 3) Гэр хороололд амьдардаг эмэгтэйчүүд эрэгтэйчүүдтэй харьцуулахад банкны үйл ажиллагаанд харьцангуй бага оролцдог, гэхдээ орон сууцны зээлийн эрсдэлд илүү өртөмтгий байдаг;
- 4) Төслийн хүрээнд бий болох ажлын байранд эрэгтэйчүүд зонхилсон ажлын байр бий болох магадлалтай (жишээ нь инженер, барилгын ажил) бөгөөд энэ нь төсөлтэй холбоотой үүсэх эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөр эрхлэх боломжуудыг хязгаарлах эрсдэлтэй;
- 5) Төслийн хэрэгжилтийн шатанд жендэрийн асуудлыг тодорхойлж, шийдвэрлэх чадавх дутмаг байх нь төслийн үр дүнд хүрэхэд саад учруулах мөн төслийн үр шимийг хүртэх эмэгтэйчүүдийн боломжийг хязгаарлана.
- 6) Гэр хорооллын талбайд байгаа хязгаарлалтыг газар ашиглалтад ашиглах нь орон нутгийн иргэдэд саад болж болзошгүй. Гэхдээ энэ нь ирээдүйд байгуулах нийгмийн дэд бүтцийн цар хүрээнээс хамаарна. Өөр нэг сөрөг үр дагавар нь зан байдлын шинж чанар юм.
- 7) Олон нийтийн байгууламжууд нь зарим оршин суугчид эдгээр төвүүд дээр их цагийг зарцуулах, өрхийн ажлаа ч, ажлын байраа орхиход хүргэж болзошгүй юм.
- 8) Барилгын ажлын үе шатанд дуу чимээ, тоос/агаарын бохирдол, нэмэлт хаягдал материалын хуримтлал үүсэх аюултай.
- 9) Гэр бүл цуцлуулах, өв залгамжлуулах үед өмчийн эрхтэй холбоотой тодорхой хууль тогтоомж байхгүй байгаа тул газар түрээслэх, өмчлөх эмэгтэйчүүдийн эрхийг ерөнхийдөө сулруулж байна.
- 10) Төсөл нь дахин төлөвлөлтөд зориулж газар нэгтгэх асуудлыг хөхүүлэн дэмжих тул эмэгтэйчүүдийн түрээслэх эрх, ялангуяа амьжиргааны доод түвшнээс доогуур, өрх толгойлсон эмэгтэйчүүдэд зохих хууль ёсны эрх, гэрчилгээ, эсвэл газар өмчлөлийн ямар нэгэн нотолгоо байхгүй байх эрсдэлтэй тулгарч болно.

Эдгээрээс гадна барилга угсралтын үе шатанд барилгын ажил эхлэхээс өмнө дуу чимээ, агаарын бохирдол, түүнчлэн нэмэлт хог хаягдал хуримтлах эрсдэлтэй гэх мэт төслөөс үүдэх сөрөг нөлөө, ойр орчмын оршин суугчдад үүсэж болох эрсдэлүүд байж болох бөгөөд доор задлан дэлгэрүүллээ.

УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА ДАСАН ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ

7.2.1 Барилгын ажлын үед эд хөрөнгө, амьжиргааны эх үүсвэр, бизнесээ алдах, шилжүүлэх эрсдэл

Төслийн хүрээнд нийт эко-хорооллын тодорхойлсон зорилтот хил хүрээнд орон сууц, дэд бүтцийн хангамж болон нийгмийн барилга байгууламж баригдах бөгөөд барилга угсралт явагдах үед тухайн орон зайд амьдарч буй иргэдийн эд хөрөнгөд хохирол учруулах, амьжиргааны эх үүсвэрийг түр хугацаагаар зогсоох цаашлаад оршин суугчид бичил бизнесээ алдах зэрэг эрсдэлтэй. Ялангуяа оршин суугчдын газар, бизнес эрхлэгчдийн бичил үйлдвэр, дэлгүүрүүдийн барилга байгууламж нь дэд бүтэц болон зам тавих, газар чөлөөлөлт хийх явцад нөлөөлөлд өртөж бизнесийн хохирол учрах өндөр эрсдэлтэй. Үүний зэрэгцээ иргэд амьжиргааны түвшнээс доогуур амьдралтай, газар эзэмших эрхгүй оршин сууж буй айл өрх амьжиргааны эх үүсвэрээ алдах өндөр эрсдэл үүснэ.

7.2.2 Шударга бус хөдөлмөр эрхлэлт

Төсөл хэрэгжсэнээр барилгын салбарт томоохон хэмжээний оюуны болон биет хөрөнгө оруулалтыг хийнэ. Ялангуяа мэргэшсэн болон ур чадваргүй ажилчдыг бэлтгэх цаг хугацааны эрсдэлтэй. Түүнчлэн хэрэв барилгын ажил гүйцэтгэх үед төслөөс зөв зохион байгуулалт, удирдлага хий бол хувийн хэвшлийн гүйцэтгэгчид үндэсний хөдөлмөрийн хууль тогтоомж, дүрэм журмыг дагаж мөрдөхгүй байх эрсдэлтэй (жишээ нь хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээ, аюулгүй ажиллах нөхцөл, нийгмийн даатгалын шимтгэл, олон улсын хөдөлмөрийн үндсэн стандартууд, хамтын гэрээ хэлэлцээрийг хүлээн зөвшөөрөх, албадан хөдөлмөр эрхлэх, албадан хөдөлмөр эрхлэх, хүүхдийн хөдөлмөрийг устгах, хөдөлмөр эрхлэх, ажил мэргэжилд ялгаварлан гадуурхах явдлыг арилгах).

7.2.3 Эрүүл мэндийн эрсдэл

Энэхүү төслийн хүрээнд барилгын ажлын нөлөөлөлд эмзэг бүлгийн (эмэгтэйчүүд, ялангуяа залуу охидууд, хүүхдүүд, ахмад настнууд, хөгжлийн бэрхшээлтэй болон архаг хууч өвчтэй хүмүүс) иргэд ихээр өртөж болзошгүй. Эдгээр иргэдэд төслийн үйл ажиллагааны улмаас учрах сөрөг нөлөө бусад иргэдтэй харьцуулахад илүү хүндээр тусаж болзошгүй. Мөн гэр хороололд худгаас ус авах ажлыг хүүхдүүд болон эмэгтэйчүүд гол төлөв эрхэлдэг ба худгаас ус авах, сургууль, цэцэрлэгтээ явах хүүхэд эмэгтэйчүүдийн аюулгүй байдал, чөлөөлтэй зорчин өнгөрөх явган зам талбайг төслийн барилга угсралтын шатанд анхаарах нь нэн тэргүүний асуудал.

7.2.4 Орон сууц, үйлчилгээний орлогод нийцтэй байдал

Орлогод нийцсэн орон сууцыг иргэдийн амьжиргааны түвшнийг сайжруулах зарчмаар орон сууцны хувилбаруудыг боловсруулсан хэдий ч барилга баригдсаны дараа ашиглалтын зардал, орон сууцны зээлийн эргэн төлөлтийг сар бүр төлөх нь зорилтот бүлгийн иргэдэд тулгамдах асуудлын нэг. Гэр хорооллын бүсийн оршин суугчид ихэвчлэн ашиглалтын зардлын талаар ойлголтгүй, сар бүр тогтмол хугацаанд төлж хэвшээгүй нь томоохон эрсдэл болно. Түүнчлэн газар эзэмших эрхгүй, амьжиргааны түвшнээс доогуур өрхүүд зээлэнд хамрагдах, зээлийн эргэн төлөлт хийх боломжгүй болох зэрэг эрсдэл үүсэх тул зээлийн эргэн төлөх нөхцөл, ашиглалт үйлчилгээний зардлын эрсдлийг анхаарч үзэх хэрэгтэй.

УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА ДАСАН ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ

7.2.5 Орон сууц, дэд бүтцийн зураг төслийн нийцтэй байдал

Санал болгож буй байшин, дэд бүтцийн загвар нь хөгжлийн бэрхшээлтэй, өндөр настан, эмэгтэйчүүд, хүүхдүүд зэрэг нийгмийн бүлгүүдийн хэрэгцээг бүрэн хангахгүй байх эрсдэлтэй. Олон нийтийн орон зай, байшингийн төлөвлөлт, төлөвлөлтөд жендэрийн онцлогт тохирсон түгээмэл загварын шаардлагыг тодорхойлох, нэгтгэх шаардлага байна.

7.2.6 Барилгын үе шатны байгаль орчны аюулгүй байдлын эрсдэлүүд

Төслийн эхний үе шатны орон сууцны барилгын ажил газар чөлөөлсний дараа эхэлнэ. Энэ үед бусад дэд блокуудын зураг төслийн ажлыг хэрэгжүүлж эхэлнэ. Төсөлд хамрагдах иргэд, оршин суугчид нь барилгын талбайн дэргэд өөрсдийн хашаанд амьдрах ба барилгын ажлаас үүсэх агаарын бохирдол, дуу чимээ, тоос шороо нь орчны бохирдлыг үүсгэж айл өрхүүдэд нөлөөлөхийн зэрэгцээ тухайн орчинд амьдарч буй иргэд, амьтанд учирч болзошгүй гэмтэл зэргийг бий болгох эрсдэлтэй.

7.2.7 Бууруулах арга хэмжээ

Нийгэм, Жендэрийн Үйл Ажиллагааны Төлөвлөгөө (НЖҮАТ) нь тодорхойлсон нийгмийн эрсдэлүүд, тулгамдсан асуудлууд, цаашдын нийгмийн хөгжилд сөргөөр нөлөөлөх гол үйл ажиллагаануудад зориулагдаж хийгдэнэ. Төлөвлөгөөг Хавсралт 4-д хавсаргасан болно. Тодорхойлогдсон нийгмийн нөлөөлөл, эрсдэлийг бууруулах арга хэмжээг доор санал болгож байна.

Дээр тодорхойлсон нийгмийн эрсдэл, эмзэг байдлаас хамгийн их анхаарал хандуулах, хаягдуулалгүй шийдвэл зохистой асуудал нь түрээсийн орон сууц газрын эзэн биш болон эмзэг бүлэгт хамаарах зорилтот бүлгийн өрхүүдэд хангалттай хүрэлцэхийг баталгаажуулах, ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, бага насны хүүхэдтэй өрхийн хэрэгцээ, шаардлагатай нийцэх эсэхийг төслийн бүх шатанд хангах, тэдэнд давуу тал олгох, тэдний эмзэг байдлыг бууруулах, төсөлд хамрагдах боломжийг судлах ажил юм.

Нийгэм, жендэрийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд буй бүхий л заалтыг бүрэн хэрэгжүүлэх үүргийг төсөл болон төслийн оролцогч талууд хүлээн зөвшөөрч, гүйцэтгэх үүргээ хүлээсэн тул энэ асуудлыг төсөл ямар ч нөхцөл байдал, өөрчлөлтийг үл харгалзан хэрэгжүүлэх үүрэгтэй юм.

Ингэснээр дээр дурдагдсан нийгмийн эрсдэл, эмзэг байдлаас сэргийлэх боломжтой.

7.3 Нийгмийн үр нөлөө

Төслийн жендэрийн мэдрэмжтэй, байгаль орчинд ээлтэй төлөвлөлт зэрэг нь нийгэм, эдийн засгийн үйлчилгээг илүү хүртээмжтэйгээр оршин суугчдад хүргэх, Баянхошуу, Шархад дэд төвүүдийн сонгосон талбарын өрхүүдийн орон сууцны хэрэгцээг шууд шийдвэрлэхэд чиглэнэ. Төслийн хүрээнд санал болгож буй шинэ орон сууцны 15 хувь нь "түрээслээд өмчлөх", 55 хувь нь "орлогод нийцсэн" орон сууц байна. Энэ нь гэр хорооллын оршин суугчид, түүний дотор амьжиргааны доод түвшнээс доогуур, хөгжлийн бэрхшээлтэй оршин суугчид, өрх толгойлсон эмэгтэйчүүдэд орон сууц өмчлөх боломжийг нэмэгдүүлнэ.

Үндсэн үйлчилгээ, нийгэм-эдийн засгийн дэд бүтцийг бий болгох гэр хорооллын ажилгүй иргэдэд ажлын байр бий болгож ядуурлыг бууруулахад хувь нэмрээ оруулна. Олон нийтийн

УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА ДАСАН ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ

байгууламж, цэцэрлэгт хүрээлэн зэргийг байгуулж амьдрах орчныг сайжруулснаар оршин суугчдын амьдралын чанарыг дээшлүүлнэ.

Төрийн үйлчилгээг тэгш хүртээмжтэйгээр таатай орчинд авах, үйлчилгээ авахад зарцуулдаг цаг хугацаа багасах зэрэг эерэг нөлөөллөөс гадна төрийн бодлого, шийдвэрийн хэрэгжилт хангагдах боломж бүрдэнэ.

Төсөл хэрэгжих газрын ойролцоо амьдардаг айл өрхөд зориулж бэлтгэсэн хоол бэлтгэх болон жижиглэн худалдааны түр зуурын бичил бизнесийг бий болгох боломжтой бөгөөд барилгын ажлын үед өрхийн орлогыг нэмэгдүүлэх боломжтой юм. Мөн, тэргүүлэх ач холбогдол бүхий зүйлс нь төвлөрсөн ариун цэврийн байгууламж, халаалт, усан хангамж, хог хаягдлын менежмент гэх мэт хотын суурь үйлчилгээг сайжруулах явдал юм. Доор хавсралтаар төслийн нийгэм, жендэрийн үйл ажиллагааны шинэчлэгдсэн 2022 оны төлөвлөгөөг оруулав.

Хүснэгт 7- 4 Төслийн нийгэм, жендэрийн үйл ажиллагааны шинэчлэгдсэн төлөвлөгөө (2022)

Санал болгож буй арга хэмжээ	Зорилт, үзүүлэлт	Хариуцах байгууллага	Хугацаа	Төсөв
Үр дүн 1: Уур амьсгалын өөрчлөлтөд тэсвэртэй дэд бүтэц, нийтийн байгууламж, халамжийн орон сууцныг гэр хороололд барих (төрийн салбарын бүрэлдэхүүн хэсэг)				
1. Эко хорооллын зохион байгуулалт, нийтийн байгууламж, халамжийн орон сууцны зураг төсөлд жендэрийн мэдрэмжтэй, хүртээмжтэй төлөвлөлтийн шинж чанаруудыг шингээх	(i) Хамгийн багадаа 20 төрлийн жендэрийн мэдрэмжтэй, хүртээмжтэй төлөвлөлтийн шинж чанаруудыг эко хорооллын зохион байгуулалт, нийтийн байгууламж, халамжийн орон сууцны зураг төсөлд төлөвлөсөн байх (2017 суурь үзүүлэлт: 0)	<ul style="list-style-type: none"> • УБХЗ,^a ТУА, МУХБ-ХОМК • Нийгэм, жендэрийн мэргэжилтэн • Орон нутгийн оролцооны мэргэжилтэн 	2018–2026	Зураг төсөл, хэрэгжилтийн явцад олон нийтийн оролцоог хангахад зориулж 500,000 ам.доллар зарцуулах; Орон нутгийн гэрээ хэлэлцээр хийхэд 200,000 доллар зарцуулах (эко-хороололд жижиг хэмжээний барилгын ажил хийх)
	(ii) Төслийн сайн дураар газар солилцох механизм/төсөлд сайн дураар хамрагдах сонирхлын судалгааг танилцуулах иргэдтэй зөвлөлдөх уулзалтыг хамгийн багадаа 1 удаа зохион байгуулсан байх (оролцогчдын 50%-иас доошгүй нь эмэгтэй)			
	(iii) Санал болгож буй болон эцсийн зураг төслийг төсөлд			

Эко-хорооллын ТЭЗҮ, ажлын зураг ба бодлогын шинэчлэлийн дэмжлэг үзүүлэх зөвлөх баг

**УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА ДАСАН
ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ**

Санал болгож буй арга хэмжээ	Зорилт, үзүүлэлт	Хариуцах байгууллага	Хугацаа	Төсөв
	хамрагдах сонирхлоо судалгаагаар илэрхийлсэн айл өрхүүдийг оролцуулж хамгийн багадаа 2 удаа зөвлөлдөх уулзалт зохион байгуулж танилцуулсан байх (оролцогчдын 50%-иас доошгүй нь эмэгтэй)			
2. Эко-хорооллын төслүүдэд сайн дураар оролцох сонирхлоо илэрхийлсэн эмзэг бүлгийн өрхүүдийг (эмэгтэй өрх толгойлсон өрхүүдийг хамруулан) орон сууц, нийтийн үйлчилгээнд хамрагдахад анхаарах	(i) Төслийн хүрээнд "Эмзэг бүлэг"-ийн айл өрхүүдийг тодорхойлох шалгуур үзүүлэлтүүдийг боловсруулж, орон сууц болон амьжиргаа дэмжих хөтөлбөрт хамруулахад уг шалгууруудыг мөрдөх.			
3. Төслийн барилгажилт, бүтээн байгуулалтын ажлыг иргэдийн оролцоотойгоор хянахад иргэдийн чадавхыг бэхжүүлэх, хяналтыг үе шаттай зохион байгуулах	(i) Барилгын ажилд иргэдийн оролцоотойгоор хяналт, үнэлгээ хийх иргэдийн 30% нь эмзэг бүлгийн өрхийн төлөөлөл, мөн эмэгтэйчүүд 50% байна (2017 суурь үзүүлэлт: 0) (ii) Барилгын ажлын бүх гэрээнд иргэдийн бүлгийн хийх хяналт, үнэлгээний давтамжийг тусгасан заалт орсон байна.			
4. Төслийн дэд бүтэц, нийтийн болон ногоон байгууламж, халамжийн орон сууцны барилгажилт, бүтээн байгуулалтын үед эмэгтэйчүүдийг ажил эрхлэх боломжоор хангах	(i) Төслийн барилгын ажлын үеэр бий болох нийт ажлын байрны 30%-ийг нь эмэгтэйчүүдэд олгох (2017 суурь үзүүлэлт: 0) (ii) Бүх гэрээнд "эрэгтэй, эмэгтэйчүүдийн гүйцэтгэх ижил ажлын байранд адил тэгш цалин хөлс олгох" заалтыг оруулах			

**УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА ДАСАН
ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ**

Санал болгож буй арга хэмжээ	Зорилт, үзүүлэлт	Хариуцах байгууллага	Хугацаа	Төсөв
5. Төслийн хүрээнд баригдах эко хорооллуудын АЗҮ-ний хүрээнд бий болох ажлын байранд эмэгтэйчүүд, эмзэг бүлгийн айл өрхүүдийг ажил эрхлэх боломжоор хангах	(i) Эко хорооллын АЗҮ-ийн хүрээнд бий болох нийт хүн/сар ажлын байрны 40%-ийг нь эмэгтэйчүүдэд олгосон байна (2017 суурь үзүүлэлт: 0)			
	(ii) Эко хорооллын АЗҮ-ийн хүрээнд бий болох нийт хүн/сар ажлын байрны хамгийн багадаа 10%-ийг нь эмзэг бүлгийн өрхүүдийн гишүүдэд олгосон байна			
6. Эмэгтэйчүүдийн орон сууц өмчлөх эрхийг дэмжих зорилгоор жендэрийн мэдрэмжтэй, бүх нийтийг хамруулсан сурталчилгаа, танилцуулгын кампанит ажил явуулах	(i) Эмэгтэйчүүдийн орон сууц өмчлөлийг дэмжихэд чиглэсэн жендэрийн мэдрэмжтэй, бүх нийтийг хамруулсан сурталчилгаа, танилцуулгын кампанит ажил 10-аас доошгүй зохион байгуулах ба оролцогчдын 50% нь эмэгтэйчүүд байна (2017 суурь үзүүлэлт: 0)			
Үр дүн 2: Нүүрстөрөгчийн бага ялгаралттай орлогод нийцсэн орон сууц, зах зээлийн үнэлгээтэй орон сууц, эдийн засгийн байгууламжуудыг гэр хороололд барьж байгуулах (СЗЗ-ийн бүрэлдэхүүн хэсэг)				
1. Орлогод нийцсэн, зах зээлийн үнэлгээтэй орон сууц, эдийн засгийн байгууламжийн зураг төслийн шатанд жендэрийн мэдрэмжтэй, хүртээмжтэй үйлчлэх хэв шинжүүдийг хангуулах	(i) Төсөлд оролцох үл хөдлөх хөрөнгө хөгжүүлэгч хувийн хэвшлийн компаниудад зориулсан зураг төслийн гарын авлагад хамгийн багадаа 20 төрлийн жендэрийн мэдрэмжтэй, хүртээмжтэй төлөвлөлтийн хэв шинжүүдийг орлогод нийцсэн болон зах зээлийн үнэлгээтэй орон сууц, эдийн засгийн байгууламжуудын зураг төсөлд төлөвлөхөөр оруулсан байх (2017	<ul style="list-style-type: none"> • УБХЗ, ТУА, МУХБ-ХОМК, НОСК • Нийгэм ба жендэрийн мэргэжилтэн • Олон нийтийн оролцооны мэргэжилтэн • Нарийвчилсан зураг төслийн зөвлөх 	2018–2026	<p>Зураг төсөл, хэрэгжилтийн явцад олон нийтийн оролцоог хангахад зориулж 500,000 ам.доллар зарцуулах;</p> <p>Тогтвортой ногоон санхүүжилтийн чадавхаас 75,000 ам.доллар санхүүжүүлэх</p>

Эко-хорооллын ТЭЗҮ, ажлын зураг ба бодлогын шинэчлэлийн дэмжлэг үзүүлэх зөвлөх баг

**УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА ДАСАН
ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ**

Санал болгож буй арга хэмжээ	Зорилт, үзүүлэлт	Хариуцах байгууллага	Хугацаа	Төсөв
	<p>суурь үзүүлэлт: 0)</p> <p>(ii) Санал болгож буй болон эцсийн зураг төслийг төсөлд хамрагдах сонирхлоо судалгаагаар илэрхийлсэн айл өрхүүдийг оролцуулж хамгийн багадаа 2 удаа зөвлөлдөх уулзалт зохион байгуулж танилцуулсан байх (оролцогчдын 50%-иас доошгүй нь эмэгтэй байх)</p>			
<p>2. Эко хороололд оршин суугчдын бизнесийн үйл ажиллагааны чадавхыг бэхжүүлж, дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор жендэрийн мэдрэмжтэй цогц үйл ажиллагааны хөтөлбөр боловсруулж, хэрэгжүүлэх</p>	<p>(i) Эко хороололд бизнесийн үйл ажиллагаа эрхлэх сонирхолтой оршин суугчдын чадавхыг бэхжүүлэх сургалтын хэрэгцээг тодорхойлон бэлтгэх</p> <p>(ii) Хамгийн багадаа 400 оролцогчдыг хамруулсан 20 удаагийн сургалт (1 сургалтад 20 оролцогч) зохион байгуулах, нийт орлогчдын 50%-иас доошгүй нь эмэгтэй байх</p> <p>(iii) Эко хороололд бизнесийн үйл ажиллагаа эрхлэгчдийн 40%-иас доошгүй нь эмэгтэй захирал/хамтран эзэмшигчтэй, 10%-иас доошгүй нь эмзэг бүлгийн айл өрхүүдийн гишүүд байх</p>			
<p>3. Төслийн орлогод нийцсэн болон зах зээлийн үнэлгээтэй орон сууц, эдийн засгийн байгууламжуудын барилгажилт, бүтээн байгуулалтын ажлын үед эмэгтэйчүүдийг ажил эрхлэх боломжоор</p>	<p>(i) Төслийн барилгын ажлын үеэр бий болох нийт ажлын байрны 30%-ийг нь эмэгтэйчүүдэд олгох (2017 суурь үзүүлэлт: 0)</p> <p>(ii) Бүх гэрээнд "эрэгтэй,</p>			

Эко-хорооллын ТЭЗҮ, ажлын зураг ба бодлогын шинэчлэлийн дэмжлэг үзүүлэх зөвлөх баг

**УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА ДАСАН
ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ**

Санал болгож буй арга хэмжээ	Зорилт, үзүүлэлт	Хариуцах байгууллага	Хугацаа	Төсөв
хангах	эмэгтэйчүүдийн гүйцэтгэх ижил ажлын байранд адил тэгш цалин хөлс олгох" заалтыг оруулах			
4. Орон сууцны санхүүжилтийн ногоон банкны систем, механизмын хүртээмжийг сайжруулах	(i) Орон сууцны Ногоон зээлийг олгосон гол болон хамтран зээлдэгчдийн 25%-иас доошгүй нь эмэгтэйчүүд байна (2017 суурь үзүүлэлт: 0)			
5. Үр нөлөөтэй хөрөнгө оруулалт, жендэрийн тусгалтай хөрөнгө оруулалт, дэлхий нийтийн хөрөнгө оруулалтын шинэ хандлагын талаар төсөлд оролцогч үл хөдлөх хөгжүүлэгч хувийн компаниуд болон банкнуудад зориулан сургалт зохион байгуулах	(i) Төсөлд оролцогч үл хөдлөх хөгжүүлэгч хувийн компаниуд болон банкнуудын удирдах ажилтнуудын 30%-иас доошгүй нь сургалтад хамрагдсан байна. Сургалтуудад бусад банк, үл хөдлөх хөгжүүлэгч хувийн хэвшлийн байгууллагуудыг нээлттэй хамруулж болно.			
Үр дүн 3: Салбарын бодлогын шинэчлэлийг хэрэгжүүлж, чадавхыг бэхжүүлнэ				
1. ТУА дээр эмэгтэйчүүдийн төлөөллийг хангуулж, ТУА-ны ажилтнуудын чадавхыг дээшлүүлэх	(i) 2019 он гэхэд ТУА-ыг байгуулж, үйл ажиллагааг эхлүүлэх бөгөөд ажилтнуудын 40%-иас доошгүй нь эмэгтэйчүүд байна (2017 суурь үзүүлэлт: 0)	<ul style="list-style-type: none"> • УБХЗ, ТУА, МУХБ-ХОМК • Нийгэм ба жендэрийн мэргэжилтнүүд • Олон нийтийн оролцооны мэргэжилтэн • Нарийвчилсан зураг төслийн зөвлөх 	2019	Төслийн удирдлагаас 150,000 ам.долларын дэмжлэг авах
	(ii) 2019 он гэхэд ТУА-ны бүх ажилтнууд нийгмийн хамгааллын болон НЖҮАТ-ний мониторинг, тайлагналын сургалтад хамрагдах (2017 суурь үзүүлэлт: 0)			
2. МУХБ-ХОМК-ийг байгуулж, бүрэн үйл ажиллагаанд оруулах МХБ-ХОМК-ны үйл ажиллагаанд жендэрийн үзэл баримтлалыг	(i) 2019 он гэхэд ТХН-ийг бүрэн бэлтгэгдсэн боловсон хүчинтэй байгуулах ба тэдгээрийн 50%-иас доошгүй нь			

Эко-хорооллын ТЭЗҮ, ажлын зураг ба бодлогын шинэчлэлийн дэмжлэг үзүүлэх зөвлөх баг

**УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА ДАСАН
ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ**

Санал болгож буй арга хэмжээ	Зорилт, үзүүлэлт	Хариуцах байгууллага	Хугацаа	Төсөв
нэгтгэх (ХДХВ/ДОХ-ыг оруулах)	эмэгтэйчүүд байна (2017 суурь үзүүлэлт: 0)			
3. ТУА болон МУХБ-ХОМК нь НЖҮАТ-ний хэрэгжилт, тайлагналтыг хариуцах хүмүүсийг томилох	(i) ТУА-ны нэг жендэрийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн, МУХБ-ХОМК-ийн ТХН-ийн ажилтан НЖҮАТ-ний хэрэгжилт, тайлагналыг хариуцна (2017 суурь үзүүлэлт: 0)			
4. Нийгмийн болон жендэрийн мэргэжилтнүүд төслийн хэрэгжилт, менежментийн зөвлөх үйлчилгээний зорилгоор ажиллах	(i) 2018 он гэхэд нийгэм, жендэрийн хоёр мэргэжилтнийг НЖҮАТ-ний хэрэгжилтэд дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор ажиллуулах (2017 суурь үзүүлэлт: 0)			
1. Эко-хороолол бүрд олон нийтэд түшиглэсэн хог хаягдлыг дахин боловсруулах хөтөлбөрийг боловсруулах	(i) Эко-хороолол бүрд хог хаягдлын комисс байгуулах (2017 суурь үзүүлэлт: 0)		2018–2026	
	(ii) Хог хаягдлыг дахин боловсруулах гарын авлагыг орон нутгийн төрийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, эко хорооллуудад хэрэгжүүлэх			
2. Хүлэмжийн аж ахуй болон нийтийн цэцэрлэгт тариалсан хүнсний ногоо, хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүнийг хоршоолол болон бизнесийн нэгжийн зохион байгуулалтад оруулах замаар оршин суугчдын амьжиргааг сайжруулах	(i) Эко хороолол бүрт хүлэмжийн аж ахуй эрхлэх бололцоотой айл өрхүүдэд зориулсан чадавхыг бэхжүүлэх сургалт зохион байгуулах			

УЛААНБААТАР ХОТЫН ОРЛОГОД НИЙЦСЭН НОГООН ОРОН СУУЦ БА ДАСАН ЗОХИЦОХ ЧАДВАР БҮХИЙ ХОТЫН ШИНЭЧЛЭЛ САЛБАРЫН ТӨСӨЛ

7.4 Дүгнэлт

Төслийн Нийгэм, Жендэрийн үйл ажиллагааны батлагдсан төлөвлөгөө болон төслийн үндсэн баримт бичгийн дагуу нийгмийн хүртээмжтэй, жендэрийн тэгш байдлыг хангасан, оршин суугчдын оролцоонд тулгуурласан бүх шатны төлөвлөлтийг хийх буюу эко-хороололд амьдрах бүх хүнд хүртээмжтэй, эрүүл, аюулгүй орчныг бүрдүүлэх үүргийг хүлээсэн.

Одоогоор төслийн нийгмийн хамгаалал, жендэрийн тэгш байдлын хүрээнд шийдвэрлэх шаардлагатай томоохон асуудлуудын нэг нь төсөлд хамрагдаж буй амьжиргааны түвшнээс бага орлоготой газрын гэрчилгээгүй өрхүүдэд түрээсийн орон сууцыг хангалттай бүрдүүлэх шаардлагатай байна. Мөн солилцох газар, үл хөдлөх хөрөнгөгүй газрын гэрчилгээгүй өрхүүдэд эко-хороололд амьдрах боломжийг бий болгож тэдгээр өрхийг амьжиргаа дэмжих хөтөлбөрт хамруулах юм. Ингэснээр эко-хороололд баригдах түрээсийн болон түрээслээд өмчлөх орон сууцны хөтөлбөр урт хугацаанд тогтвортой хэрэгжиж төсөлд хамрагдах иргэд түрээсийн төлбөрөө төлөх чадварыг системтэйгээр хөгжүүлэх ба энэ нь төслийн зээлийн эргэн төлөлтийг тогтворжуулах өндөр ач холбогдолтой юм.

Үүний тулд төслийн баримт бичиг, төлөвлөгөөнүүдийн хэрэгжилтийг хангахад төрийн байгууллагуудын дэмжлэг, төсөлд хүлээх үүргийг эзэнжүүлэх, идэвхтэй, байнгын уялдаатай хамтын ажиллагааг хангах шаардлага үүсэж байна.

КОВИД-19 цар тахал, уур амьсгалын өөрчлөлт, барилгын салбарт учирч буй үнийн хөөргөдөл, нөөцийн хомсдол зэрэг хүчин зүйлс төсөлд ихээхэн нөлөөлж буйгаас гадна өрхийн эрүүл мэндийн болон нийгэм, эдийн засагт хүндрэл үүсэж буй энэ цаг үед төрийн дэмжлэгийн туслалцаатайгаар төслийг амжилттай хэрэгжүүлэх нь төслөөс гарах богино, дунд болон урт хугацааны бүхий л эерэг нөлөөллийг баталгаажуулах юм.